

Kraków, 22 maja 2015

Szanowna Pani
Urszula Augustyn
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu ds. Bezpieczeństwa

W związku z prowadzonymi przez Ministra Edukacji Narodowej konsultacjami projektu uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia rządowego programu wspomaganie w latach 2015-2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – „Bezpieczna+” oraz Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków, form i trybu realizacji rządowego programu wspomaganie w latach 2015-2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – „Bezpieczna+”, w imieniu Fundacji Autonomia przedstawiamy w niniejszym liście uwagi do powyższych dokumentów.

Fundacja Autonomia wśród celów statutowych ma m.in. organizowanie, prowadzenie i wspomaganie działalności edukacyjnej i wychowawczej dzieci i młodzieży, ukierunkowanej na wspieranie bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałanie przemocy, dyskryminacji i nietolerancji, eliminowanie stereotypów, wspomaganie rozwoju demokracji oraz świadomości i aktywności obywatelskiej oraz współpracy między jednostkami i grupami. Fundacja Autonomia działa od 2007 r. w całej Polsce i lokalnie. Naszą misją jest podnoszenie kompetencji, wzmacnianie odwagi cywilnej i budowanie zaangażowania młodzieży i dorosłych by tworzyli społeczeństwo wolne od dyskryminacji i przemocy, w tym mowy nienawiści i przestępstw motywowanych uprzedzeniami.

W związku z tym, zgodnie z przywołanym w konsultowanych dokumentach art. 56. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty, znajdujemy się pośród podmiotów społecznych, „których

1

przeciw przemocy i dyskryminacji

celem statutowym jest działalność wychowawcza albo rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły lub placówki”, które będą brały udział w realizacji zadań objętych programem „Bezpieczna+”, realizowanych we współpracy organów prowadzących szkoły z lokalnymi środowiskami i organizacjami społecznymi.

Z satysfakcją odnotowujemy, że proponowany projekt programu Bezpieczna + odnosi się do dokumentów międzynarodowych i krajowych dotyczących ochrony praw człowieka, i że w właśnie w tym kontekście sytuowana jest kwestia bezpieczeństwa w szkołach i innych placówkach oświatowych.

W dalszej części niniejszego listu staramy się zwrócić uwagę na te fragmenty wspomnianych wyżej oraz innych obowiązujących Polskę dokumentów prawnych, które podkreślają konieczność uwzględnienia w działaniach antyprzemocowych perspektywy płci i innych przesłanek, ze względu na które ludzie doświadczają dyskryminacji i przemocy motywowanej uprzedzeniami.

Doceniamy, iż projektodawca zauważa, że o bezpieczeństwie w szkole decydują działania skierowane do całego środowiska szkolnego i otoczenia szkoły.

Za istotne uważamy podkreślanie roli organizacji pozarządowych w budowaniu wolnych od przemocy społeczności szkolnych i lokalnych oraz uznanie ekspertyzy i zasobów merytorycznych organizacji.

Ważną zmianą w stosunku do programu "Bezpieczna i przyjazna szkoła" jest odniesienie się do konieczności podejmowania działań antydyskryminacyjnych, jako integralnej części działań na rzecz bezpieczeństwa. Jednocześnie obszar ten został potraktowany w dokumencie tak zdawkowo i ogólnikowo, że istnieje niebezpieczeństwo iż nie zostaną podjęte w tym zakresie żadne działania.

Polska szkoła jest miejscem, w którym – podobnie jak w wielu innych miejscach publicznych - dochodzi do aktów przemocy werbalnej, psychicznej, fizycznej i seksualnej. W ogromnym zakresie wpływa to na stan bezpieczeństwa w szkołach. Z kolei poczucie bezpieczeństwa jest kluczowe dla możliwości zdobywania wiedzy i umiejętności, czy szerzej - budowania kompetencji. Jednym z podstawowych zadań systemu edukacji jest zatem zapewnienie bezpieczeństwa osobom, dla których szkoła jest miejscem nauki i pracy.

Zobowiązania instytucji publicznych do szczególnej dbałości o bezpieczeństwo dzieci i uczniów wynikają m.in. z Konstytucji RP, art. 19 Konwencji o Prawach Dziecka, art. 6 Karty Nauczyciela, art. 39

przeciw przemocy i dyskryminacji

ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty oraz § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach z dnia 31 grudnia 2002 r., preambuły i art. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty i in.

Skuteczne przeciwdziałanie przemocy musi być adekwatne do zdiagnozowanej sytuacji i odnosić się do przyczyn zjawiska.

Przemoc, z którą spotykają się uczniowie i uczennice różni się skalą i rodzajami w zależności od płci, orientacji psychoseksualnej, koloru skóry, wyglądu, wieku, statusu majątkowego i innych cech tożsamościowych - wskazują na to badania zarówno instytucji publicznych (Instytutu Badań Edukacyjnych 2014, statystyki Komendy Głównej Policji, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów – Krajowy Program Działań na rzecz Równego Traktowania 2013), jak i organizacji pozarządowych (Fundacji Feminoteka, Kampanii Przeciwko Homofobii 2012 i 2015, Towarzystwa Edukacji Antydyskryminacyjnej 2015, Fundacji na rzecz Różnorodności Społecznej 2011 i 2015) .

Biorąc pod uwagę kryterium płci i orientacji psychoseksualnej, najbardziej na przemoc fizyczną narażeni są chłopcy, w szczególności chłopcy nieheteroseksualni. Z kolei na przemoc seksualną i molestowanie – dziewczęta (bez względu na orientację seksualną) oraz chłopcy nieheteroseksualni i osoby transpłciowe.

W komentowanym projekcie Rozporządzenia znajdujemy powołanie się na badanie „EU Kids Online”, jednak pominięto – uznaną w raporcie z badania za istotną, perspektywę płci społeczno-kulturowej. Jak możemy przeczytać w powyższym raporcie różnice związane z płcią społeczno – kulturową (gender) istnieją także w odniesieniu do zagrożenia cyberprzemocą. W szczególności, jak wynika z badań, chłopcy częściej są użytkownikami i twórcami oraz osobami upowszechniającymi obraźliwe, nienawistne, nawołujące do przemocy treści oraz treści pornograficzne. Z kolei dziewczyny są częściej adresatkami tego rodzaju przemocowych zachowań w Internecie (częściej otrzymują obraźliwe komentarze o treści seksistowskiej lub seksualnej). Zarówno chłopcy, jak i dziewczęta są narażeni na cyberbulling (Livingstone, S, and Haddon, L (2009), EU Kids Online: Final report. LSE, London: EU Kids Online).

Jak wynika z najnowszych badań i publikacji, choć przemoc ze względu na różne przesłanki

przeciw przemocy i dyskryminacji

tożsamościowe, przemoc motywowana uprzedzeniami, w tym mowa nienawiści jest niestety częsta, to **ani uczniowie/uczennice, ani kadra pedagogiczna i zarządzająca, ani rodzice zupełnie nie wiedzą w jaki sposób można jej przeciwdziałać i na nią reagować.**

Konsekwencje niewiedzy o niedopuszczalności stosowania przemocy motywowanej uprzedzeniami (np. seksizmem i homo- lub transfobią, rasizmem i in.) oraz o możliwościach i zapobiegania i przeciwdziałania, zarówno wśród kadry pedagogicznej, jak i uczęszczających do szkół **są poważne.**

Uczniowie i uczennice narażeni na taką przemoc borykają się z trudnościami w uczeniu się spowodowanymi poważnym i długotrwałym narażeniem na przemoc i stres, opuszczają zajęcia, podejmują tzw. zachowania ryzykowne i autodestrukcyjne. Np., jak wynika z badań szczególnie trudna jest sytuacja nastolatków LGBT, którzy najczęściej odczuwają osamotnienie (ponad połowa, w stosunku do jedynie 13 proc. całej populacji), najczęściej podejmują próby samobójcze (ponad 60 proc. nastolatków LGB ma myśli samobójcze, w stosunku do 12 procent ogólnej liczby). Jeszcze trudniejsza jest sytuacja nastolatków transpłciowych.

Przemoc, także ta motywowana uprzedzeniami, wpływa na całą społeczność i każdą, każdego z jej członków, członków z osobna; tworzy atmosferę zastraszenia, zagrożenia, bezsilności. Przeciwdziałanie jej jest w interesie całej społeczności.

Od 1980 r. Polska jest stroną Konwencji ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (tzw. CEDAW). Zgodnie z postanowieniami CEDAW państwa są zobowiązane do podjęcia wszelkich stosownych kroków w celu "zmiany społecznych i kulturowych wzorców zachowania mężczyzn i kobiet w celu osiągnięcia likwidacji przesądów i zwyczajów lub innych praktyk, opierających się na przekonaniu o niższości lub wyższości jednej z płci albo na stereotypach roli mężczyzny i kobiety" m.in. dlatego że jak wskazują na to badania i prace Komitetu CEDAW stereotypowe postrzeganie ról płci, a w szczególności przekonanie o wyższości mężczyzn wobec kobiet, przyczynia się do tworzenia uprzedzeń i zwyczajów, które utrwalają zjawisko przemocy wobec kobiet.

Od lat Komitet ds. likwidacji dyskryminacji kobiet ONZ w przedstawianych rządowi polskiemu zaleceniach dotyczących przeciwdziałania przemocy wobec kobiet, zwraca uwagę m.in. na postrzeganie przez polskie instytucje przemocy domowej, seksualnej i innej jako problemu neutralnego płciowo. **Komitet CEDAW każdorazowo apeluje, by Polska dołożyła wszelkich starań w**

przeciw przemocy i dyskryminacji

celu zapobiegania i zwalczania wszelkich form przemocy wobec kobiet i dziewcząt, m.in. poprzez uwzględnienie kategorii płci i innych współwystępujących przestępstw w działaniach antyprzemocowych oraz przeciwdziałanie stereotypom i dyskryminacji w edukacji. W ostatnich zaleceniach (2014) Komitet wzywa Państwo Polskie by włączyło eliminację stereotypów płciowych jako kluczowy priorytet Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania, w szczególności tych, które utrwalają przemoc seksualną, w tym gwałt, a także by dokonano w priorytetowym trybie przeglądu podręczników i materiałów na wszystkich poziomach edukacji, usuwając dyskryminujące stereotypy płciowe.

Z kolei **zgodnie z Konkluzjami Komisji ONZ d.s. Statusu Kobiet** które zostały uzgodnione w trakcie 57. sesji (dokument z dnia 15 marca 2013) pt. „Eliminacja wszelkich form przemocy wobec kobiet i dziewcząt oraz zapobieganie wszelkim formom takiej przemocy – uzgodnione konkluzje” Komisja „wzywa Rządy (...) do podjęcia następujących działań:

- Rozwijania polityki publicznej i programów, dając priorytet formalnym i nieformalnym programom edukacyjnym wspierającym dziewczęta (...); oraz szczególne skoncentrowanie się na programach edukujących kobiety i mężczyzn, szczególnie rodziców i opiekunów, na temat (...) przemocy wobec kobiet i dziewcząt (...), seksualnego wykorzystania dzieci, w tym wykorzystania seksualnego dla celów handlowych, molestowania seksualnego, gwałtu (...).

- Rozwijania i wspierania istniejących strategii politycznych i programów skierowanych do dzieci i młodzieży, szczególnie kobiet, które doświadczyły lub były świadkami przemocy domowej lub molestowania seksualnego, w tym ochrona dla dzieci w systemie wymiaru sprawiedliwości, aby zredukować ryzyko ich ewentualnej wtórnej wiktyimizacji lub popełniania przez nie aktów przemocy i przywrócenie ich do zdrowia; oraz wdrożenie takich programów w sposób biorący pod uwagę społeczną specyfikę, z rzeczywistym uczestnictwem młodych ludzi, społeczeństwa obywatelskiego i organizacji kobiecych i młodzieży, oraz instytucji edukacyjnych (...).

- (...) Rozwijania mechanizmów walki z wykorzystywaniem ICT i mediów społecznych do ugruntowywania przemocy wobec kobiet i dziewcząt, w tym przestępczego wykorzystywania ICT do molestowania seksualnego, wykorzystywania seksualnego, pornografii dziecięcej i handlu kobietami i

przeciw przemocy i dyskryminacji

dziewczętami, oraz pojawiających się form przemocy takich jak prześladowanie w Internecie (cyberstalking) oraz cyberprzemoc i naruszanie prywatności, które umniejsza bezpieczeństwo kobiet i dziewcząt.

- Poprawę bezpieczeństwa dziewcząt w szkole i w drodze do/ze szkoły, w tym poprzez stworzenie bezpiecznego i wolnego od przemocy otoczenia poprzez poprawę infrastruktury, np. transportowej, zapewnienie oddzielnych i odpowiednich urządzeń sanitarnych, poprawa oświetlenia, placu zabaw i bezpiecznego otoczenia; przyjęcie krajowych strategii politycznych mających na celu zakazywanie, zapobieganie i opracowywanie rozwiązań problemu przemocy wobec dzieci, szczególnie dziewcząt, w tym molestowania seksualnego i znęcania się oraz innych form przemocy, poprzez środki takie jak prowadzenie działań mających na celu zapobieganie przemocy w szkołach i społecznościach, oraz wyznaczanie i egzekwowanie kar za przemoc wobec dziewcząt.

- Podejmowania środków zapewniających wolność wszystkich miejsc pracy od dyskryminacji i wykorzystywania, przemocy i molestowania seksualnego oraz znęcania się, oraz zapewniających istnienie w tych miejscach systemowych rozwiązań dotyczących walki z dyskryminacją i przemocą wobec kobiet i dziewcząt, odpowiednio poprzez środki takie jak ramy regulacyjne i reformy, umowy zbiorowe, kodeksy postępowania, w tym właściwe środki dyscyplinarne, protokoły i procedury, kierowanie ofiar przemocy do placówek ochrony zdrowia na leczenie oraz zgłaszanie przypadków przemocy na policję celem zbadania; oraz poprzez podnoszenie świadomości i budowanie możliwości, we współpracy z pracodawcami, związkami i pracownikami, w tym służbami w miejscu pracy, oraz elastyczne podejście względem ofiar i ocalałych.

- Zwiększenia środków na ochronę kobiet i dziewcząt przed przemocą i molestowaniem, w tym molestowaniem seksualnym i znęcaniem się, w przestrzeni publicznej i prywatnej, opracowywanie rozwiązań dotyczących bezpieczeństwa i zabezpieczania, poprzez podnoszenie świadomości, zaangażowanie lokalnych społeczności, uchwalanie przepisów zapobiegających przestępstwom, polityki publicznej (...)

Także **zgodnie z artykułem 14 Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej:**

„1. Strony podejmą, gdy to właściwe, niezbędne działania by wprowadzić do programów nauczania na wszystkich etapach edukacji, dostosowane do etapu rozwoju uczniów treści dotyczące równości kobiet i mężczyzn, niestereotypowych ról społeczno-kulturowych, wzajemnego szacunku, rozwiązywania konfliktów w relacjach międzyludzkich bez uciekania się do przemocy, przemocy wobec kobiet ze względu na płeć oraz gwarancji nienaruszalności osoby.

2. Strony podejmą niezbędne działania by promować zasady, o których mowa w ustępie 1, w ramach nieformalnego uczenia się, w ramach działalności sportowej, kulturalnej i rekreacyjnej oraz w mediach.”

Zgodnie z Krajowym Programem Działań na rzecz Równego Traktowania jednym z głównych celów jest skuteczne przeciwdziałanie przemocy ze względu na płeć m.in. poprzez upowszechnianie zagadnień z obszaru przeciwdziałania przemocy z uwzględnieniem perspektywy płci, w tym:

- Przeprowadzenie szkoleń na temat zjawiska przemocy w ramach programów edukacyjnych skierowanych do mężczyzn i chłopców oraz kobiet i dziewcząt.
- Upowszechnianie tematyki przeciwdziałania i zwalczania przemocy seksualnej w programie wychowawczym szkoły i/lub programie profilaktyki szkół i placówek systemu oświaty.
- Przygotowanie i upowszechnianie za pomocą wielu nośników (w tym z wykorzystaniem mediów elektronicznych) materiałów edukacyjnych skierowanych do szerokiego grona odbiorców na temat zjawiska przemocy i sposobów jej zapobiegania.

Rekomendowane zmiany

W związku z bardzo krótkim czasem, przewidzianym na wniesienie uwag w ramach konsultacji odnosimy się jedynie do najbardziej kluczowych z naszego punktu widzenia kwestii i rekomendujemy na poziomie ogólnym:

Włączenie perspektywy antydyskryminacyjnej, w szczególności perspektywy płci do wszystkich programów odnoszących się do podnoszenia bezpieczeństwa w szkołach i innych placówkach oświatowych. Perspektywa antydyskryminacyjna to uwzględnienie sytuacji, interesów i potrzeb różnorodnych grup społecznych wyszczególnionych na podstawie kryteriów tożsamościowych, a także wiedzy związanej z mechanizmami dyskryminacji m.in. w tworzeniu instytucji, w tworzeniu prawa i praktyce jego stosowania,

przeciw przemocy i dyskryminacji
w tworzeniu polityk, strategii i projektów.

oraz w odniesieniu do poszczególnych części programu „Bezpieczna+”:

1. W odniesieniu do celu szczegółowego nr 1 tj.: „Poprawa kompetencji pracowników szkoły, uczniów i ich rodziców, w zakresie bezpiecznego korzystania z cyberprzestrzeni i reagowania na zagrożenia”, postulujemy uszczegółowienie katalogu potencjalnych zagrożeń i niepożądanych zjawisk, uwzględniając w tym przemoc motywowaną uprzedzeniami, w tym ze względu na płeć oraz mowę nienawiści, jako jedno z istotniejszych zagrożeń bezpieczeństwa w Internecie, zwłaszcza w przypadku młodzieży. Zagadnienie to nie zostało odnotowane w opracowaniu diagnozującym cel szczegółowy nr 1 („Cyberprzestrzeń jako istotny element funkcjonowania społecznego”), podczas gdy z przytoczonych wyżej badań, m.in. raportu Fundacji Batorego pt. „Mowa nienawiści...” (2014) wynika, że to właśnie Internet stanowi jedną z głównych przestrzeni stykania się młodzieży z przemocą motywowaną uprzedzeniami i nienawiścią. Zagrożenia te powinny zostać wyszczególnione w ramach rekomendowanych działań, dotyczących zarówno punktu 1.1 tj. „Poprawa kompetencji kadry szkół w zakresie reagowania na niepożądane zjawiska w cyberprzestrzeni związane ze szkołą”, jak i punktu 1.2, tj. „Podniesienie osobistych kompetencji cyfrowych uczniów, rodziców i nauczycieli”, tak by nadużycia i cyberprzemoc motywowana uprzedzeniami (w tym mowa nienawiści) były odpowiednio rozpoznane i zwalczane za pomocą zarekomendowanych działań.
2. Dodatkowo, postulujemy, aby działania nakierowane na poprawę bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni planowane były z uwzględnieniem perspektywy genderowej. Ze wspomnianych badań EU Kids Online wynika bowiem, że dziewczęta oraz chłopcy w odmienny sposób narażeni są na zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu.
3. W celu szczegółowym nr 2, tj.: „Kształtowanie otwartości i budowanie pozytywnego klimatu szkoły...”, postulujemy uszczegółowienie zarówno rekomendowanych działań, zwłaszcza działań antydyskryminacyjnych, jak i oczekiwanych rezultatów (wskaźników realizacji). Przy obecnym sformułowaniu odnośnych fragmentów (zarówno w programie „Bezpieczna+”, jak i

przeciw przemocy i dyskryminacji

wymienionych w §2 ust 3 Rozporządzenia), formy działań wspierających szkoły trudno będzie ocenić pod kątem stopnia, w jakim przedsięwzięcia te zostały rzeczywiście i efektywnie zrealizowane.

4. Zwłaszcza w przypadku wymienionych w Rozporządzeniu (§2 ust 3 pkt 5) „przedsięwzięć antydyskryminacyjnych”, postulujemy zdefiniowanie ich jako działań zarówno prewencyjnych skierowanych do wszystkich członków i członkiń szkolnej społeczności, jak i w reakcji na rozpoznane zagrożenie lub akty dyskryminacji i przemocy wynikającej z uprzedzeń i stereotypów. Działania takie mają na celu budowanie postaw i umiejętności sprzyjających dostrzeganiu i przeciwstawianiu się takim aktom.

5. Dodatkowo w tym samym punkcie, postulujemy dołączenie szeroko rozumianych działań edukacyjnych skierowanych do całej społeczności szkolnej, w tym zwłaszcza nauczycieli, dotyczących uzasadnienia znaczenia realizacji edukacji antydyskryminacyjnej oraz jej rekomendowanych form. Działania te powinny być zbudowane w oparciu o spójny i uzgodniony przekaz odnoszący się do aktualnej wiedzy na temat przeciwdziałania dyskryminacji w edukacji i poprzez edukację. Analiza przeprowadzona w raporcie „Dyskryminacja w szkole – obecność nieusprawiedliwiona” (2015) wynika, że nauczyciele nie orientują się czym jest dyskryminacja, nie zauważają jej, a także nie wiedzą czym są działania antydyskryminacyjne, wymieniając jako przykłady ich prowadzenia działania o charakterze charytatywnym, religijnym itp. Dlatego tak kluczowe jest zaplanowanie konkretnych działań (szkolenia, materiały edukacyjne, konferencje itd.) w celu zwiększania kompetencji całego środowiska szkolnego (uczennic i uczniów, nauczycieli i nauczycielek, rodziców, kadry zarządzającej) do przeciwdziałania i reagowania na dyskryminację i przemoc motywowaną uprzedzeniami, w tym przemoc ze względu na płeć

6. W odniesieniu do celu szczegółowego nr 3, tj. „Upowszechnianie wśród wszystkich pracowników szkoły umiejętności rozpoznawania sytuacji zagrożenia oraz wiedzy o zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia” postulujemy włączenie do katalogu zagrożeń i potencjalnych sytuacji kryzysowych mających miejsce w szkole lub jej otoczeniu przestępstw

przeciw przemocy i dyskryminacji

i przemocy motywowanej uprzedzeniami oraz mowy nienawiści. Zarówno w odniesieniu do planowanego przeglądu stanu bezpieczeństwa szkół, opracowania rekomendacji do szkolnych procedur postępowania w sytuacjach zagrożenia, jak i praktycznego zapoznania pracowników szkoły z zasadami postępowania w takich sytuacjach, należy uwzględnić zagrożenie przemocą i przestępstwami motywowanymi uprzedzeniami poprzez zaplanowanie konkretnych, opartych na dobrych praktykach, działań prewencyjnych i interwencyjnych w przypadkach przemocy motywowanej uprzedzeniami, w tym ze względu na płeć (działania edukacyjne i informacyjne, tworzenie planów przeciwdziałania przemocy dla szkół i placówek oświatowych, procedur reagowania, wsparcia dla ofiar, działań reedukacyjnych dla sprawców itd.).

7. W odniesieniu do zawartego w celu szczegółowym nr 3 (punkty 3.3 oraz 3.4) planu wdrożenia i wykorzystania monitoringu jako jednego z kluczowych narzędzi poprawy bezpieczeństwa w szkołach, postulujemy rezygnację z tak szeroko zakrojonego programu rozwijania systemów monitoringu. Uważamy, powołując się na założenia profilaktyki pozytywnej leżące u podstaw programu „Bezpieczna+”, że monitoring nie stanowi właściwego rozwiązania zagrożeń bezpieczeństwa w polskich szkołach. Proponowane w rozporządzeniu rozwiązanie polegające na instalowaniu kamer monitorujących w szkołach, które ma podnieść poziom bezpieczeństwa zakłada że do aktów przemocy dochodzi dlatego, że nikt ich nie widzi. Tymczasem zdecydowana większość aktów przemocy fizycznej zarówno w murach szkół, jak i poza nimi oraz w Internecie wydarza się w obecności świadków, którzy nie reagują. Odnotowane w badaniach TEA przypadki nękania, izolowania, przemocy werbalnej to z kolei dotkliwe akty przemocy, których nie wychwyci żaden system monitorujący. Co więcej, rozwijanie szkolnych systemów monitorowania wydaje się być sprzeczne z celem szczegółowym nr 3 programu „Bezpieczna+”, odnoszącym się do kształtowania otwartości i budowania pozytywnego klimatu szkoły. Zamiast, zgodnie z słusznymi założeniami programu wspierać podmiotowość, odpowiedzialność i odwagę cywilną uczniów, monitoring wzmacnia atmosferę nadzoru, braku zaufania i szacunku dla autonomii drugiej osoby. Dodatkowo przeznaczenie określonych środków na kosztowne systemy monitoringu w dużym stopniu ograniczą zasoby finansowe programu, które mogłyby być przeznaczone na inne, bardziej potrzebne działania, określone w §2 ust 3 Rozporządzenia. Dlatego

przeciw przemocy i dyskryminacji

rozwiązaniem alternatywnym, podnoszącym bezpieczeństwo jest postulowana edukacja dotycząca reagowania na przemoc oraz jasne, współtworzone przez społeczność szkolną oraz konsekwentnie stosowane reguły postępowania w przypadkach przemocy zarówno fizycznej, jak i seksualnej, werbalnej i każdej innej.

Mamy nadzieję, że Program Bezpieczna + uzupełniony o zaproponowane powyżej rozwiązania zostanie przyjęty przez Radę Ministrów, a ekspercka wiedza organizacji pozarządowych zostanie wykorzystana na rzecz budowania aktywnego, wolnego od przemocy i dyskryminacji społeczeństwa.

Deklarujemy naszą gotowość współpracy w zakresie budowania rozwiązań zorientowanych na podnoszenie bezpieczeństwa w polskich szkołach i placówkach edukacyjnych.

Z poważaniem,
W imieniu Zarządu
fundacji Autonomia

Aleksandra Migalska
Agata Teutsch

Do wiadomości:

Pani prof. Małgorzata Fuszara, Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania

Pani prof. Irena Lipowicz, Rzecznik Praw Obywatelskich